

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับความเชื่อในเรื่องสุขภาพและสุขปฏิบัติ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามลำดับดังนี้

ความเชื่อในเรื่องสุขภาพและสุขปฏิบัติ (Health Beliefs & Health Practices)

ความเชื่อและความเข้าใจ หมายถึงแนวความคิดที่สมบูรณ์และมั่นคง ซึ่งคนเรามีต่อสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งแนวความคิดนี้เป็นผลซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม แนวความคิดนี้จะฝังแน่นอยู่ในจิตใจ ทำให้เกิดความเชื่อและความเข้าใจต่อสิ่งนั้น ๆ และมีบทบาทสำคัญในการวางหลักแห่งการกระทำ หรือวางกรอบความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจะช่วยให้คนเราปรับปรุงพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย (สุชาติ โรสมประยูร 2528)

ความเชื่อเป็นองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยา ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งที่แสดงความสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ หรือพฤติกรรม กับผลสืบเนื่องจากสิ่งนั้น เช่น การสูบบุหรี่ และการก่อให้เกิดมะเร็ง เป็นต้น (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2532) และพบว่าส่วนใหญ่วัตถุกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพนั้น เกิดจากความเชื่อของนักเรียนเอง (ทองหล่อ เดชไทย 2526)

นิสัยและความเชื่อของคนในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง มิใช่เป็นส่วนที่เกิดขึ้นและคงอยู่อย่างโดดเดี่ยว หากแต่เป็นส่วนหนึ่งของระบบทางวัฒนธรรมของสังคมนั้น ระบบสังคมและวัฒนธรรม การตอบสนองหรือปฏิกิริยาตอบโต้ที่ระบบสังคมและวัฒนธรรมนั้น เป็นส่วนประกอบทางวัฒนธรรมที่นำเข้ามาหมั่นที่นี้หมายถึง ความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติทางสุขภาพ

อนามัย ระบบการแพทย์และสาธารณสุข (เบญจา ยอดคานินและคณะ 2523) ริเวอร์ส์และพอล (2460) (Rivers & Paul, 2460) อ้างถึงในเบญจา ยอดคานินและคณะกล่าวว่า ความเชื่อและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตทางด้านชีวภาพ และระบบนิเวศวิทยา เช่นเดียวกับเคลแมน (Kelman, 1974) พฤติกรรมทางด้านสุขภาพอนามัย หรือแนวทางการบำรุงรักษาร่างกาย หรือการป้องกันตัวเองจากโรคภัย ย่อมคล้อยตามแบบแผนทางวัฒนธรรม หรือทัศนคติทางสังคมเป็นหลักใหญ่อันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญและส่วนใหญ่ในระบบสาธารณสุข อาจเจนและฟิชเบน (Ajzen & Fishben, 1980) เชื่อว่าความเชื่อจะมีอิทธิพลต่อความตั้งใจเห็นพฤติกรรม และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และการเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นผลส่วนใหญ่มาจากการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ส่วนโคลสัน (Colson, 1971) ได้ศึกษาเรื่องบริโภคนิสัย ความเชื่อ และความประพฤติดที่เกี่ยวข้อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องถึงสุขภาพอนามัยของประชาชนมีความมุ่งหมายเพื่อป้องกันสุขภาพและพฤติกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย ในด้านการป้องกันและการรักษา เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นเรื่องแบบแผนทางวัฒนธรรมในแต่ละสังคม (Culturally Patterned Behavior) ที่อาจมีอิทธิพลต่อสุขภาพของประชาชน ทั้งทางด้านบวกและด้านลบ และนั่นคือความเชื่อในเรื่องสุขภาพมีส่วนเกี่ยวข้องกับสุขบัญญัติของบุคคล และจากการศึกษาของเบญจา ยอดคานิน (2518) เรื่องความเชื่อและบริโภคนิสัยของประชาชนทางภาคเหนือ ที่อำเภอห้างฉัตร อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง เกี่ยวกับการรับประทานอาหารพบว่าความเชื่อเป็นตัวสำคัญที่ก่อให้เกิดสุขบัญญัติด้านโภชนาการ เป็นส่วนใหญ่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

ชูเกียรติ มณีธร และพรรณเพ็ญ คเนจร ณ อยุธยา (2523) ทำการวิจัยเรื่อง "ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารการกินในจังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารการกินในจังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย ตามตัวแปรเพศและเขตที่ตั้ง โดยการสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล 4 จังหวัด จำนวน 550 คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างประชากรนอกเขตเทศบาล มีความเชื่อที่ผิดเกี่ยวกับอาหารการกินมากกว่าในเขตเทศบาล เพศชายมีความเชื่อที่ผิดมากกว่าเพศหญิงกลุ่มอายุ 40

ปีชั้นใบ มีความเชื่อมากที่สุด กลุ่มอายุ 15-19 ปี มีความเชื่อ น้อยที่สุด กลุ่มที่มีการศึกษาน้อย มีความเชื่อมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาสูง ความเชื่อเหล่านี้กลุ่มตัวอย่างเชื่ออย่างต่ำที่สุดร้อยละ 29.71 คิดเป็นจำนวนประชากรในกลุ่มตัวอย่าง 161 คน จากจำนวน 550 คน

ยุพิน ตรีรส (2528) ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะโภชนาการ กับความรู้ ความเชื่อ และการบริโภคนิสัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและ เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะโภชนาการกับความรู้ ความเชื่อ และการบริโภคนิสัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบทดสอบกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2528 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 560 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ทางด้านโภชนาการอยู่ในระดับพอใช้ และนักเรียนจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 59.50 มีความรู้ อยู่ในระดับควรปรับปรุงและมีความสัมพันธ์กันระหว่างภาวะโภชนาการ ความรู้ ความเชื่อและการบริโภคนิสัย

สุรีย์ จันทรโรบลี (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5,6 และจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง, อำเภอปลายมาศ" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและ เปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6 และจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง อำเภอปลายมาศ ตามตัวแปรเพศและเขตที่ตั้งของโรงเรียน จำนวนนักเรียน 384 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6 และผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอำเภอเมือง มีการปฏิบัติด้านสุขภาพดีกว่านักเรียนในโรงเรียนอำเภอปลายมาศ เด็กนักเรียนหญิงปฏิบัติดีกว่าเด็กนักเรียนชาย แต่ผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในอำเภอเมือง มีการปฏิบัติตัวด้านสุขภาพไม่แตกต่างจากผู้จบที่อำเภอปลายมาศ และเด็กนักเรียนในโรงเรียนในโครงการอำเภอเมือง มีการปฏิบัติทางด้านสุขภาพดีกว่าจบจากโรงเรียนนอกโครงการอำเภอปลายมาศ

สุรีย์พร มะทะเก (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติด้านสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดยะลา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและ เปรียบ

เทียบปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติด้านสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดยะลา ตามตัวแปรด้านศาสนา บิดา มารดา การศึกษา อาชีพ รายได้ และความรู้ทางสุขภาพของครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 399 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบวัดทัศนคติด้านสุขภาพ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเฉลี่ยมีทัศนคติด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยทางด้านศาสนา บิดา มารดา การศึกษา อาชีพ รายได้ และความรู้ทางสุขภาพของครูผู้สอนมีผลต่อทัศนคติด้านสุขภาพของนักเรียน และพบว่าการศึกษาที่นักเรียนที่มาจากมารดาที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอาชีพรับราชการ มีรายได้สูง มีทัศนคติทางด้านสุขภาพดีกว่านักเรียนที่มาจากมารดาที่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 มีอาชีพเกษตรกรกรรม และมีรายได้น่า

เจลา เพียรชอบ (2528) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การดูแลสุขภาพของตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ การดูแลสุขภาพของตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรเพศและสังกัดของโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน จาก 2 สังกัดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในเกณฑ์ดี แต่มีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงกับสังกัดของโรงเรียน คือนักเรียนหญิงดูแลสุขภาพตนเองดีกว่านักเรียนชาย นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ดูแลสุขภาพตนเองดีกว่านักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

อนงค์นาฎ พุฒลา (2529) ทำการวิจัยเรื่อง "ความเชื่อที่ผิดด้านสุขภาพของนักศึกษาวิทยาลัยครู" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ความเชื่อที่ผิดด้านสุขภาพของนักศึกษาวิทยาลัยครู ตามตัวแปรเพศ โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษานานวิทยาลัยครูที่เปิดสอนวิชาเอกสุขภาพศึกษา จำนวน 440 คน ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อที่ผิดด้านโภชนาการของนักศึกษาเพศชายและนักศึกษาเพศหญิง อยู่ในระดับพอใช้ ส่วนความเชื่อที่ผิดด้านโภชนาการ ระหว่างนักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิงไม่แตกต่างกัน

อัจฉรา เกิดมงคล (2529) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการดูแลสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร และเพื่อเปรียบเทียบการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามตัวแปรเพศ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร จาก 13 โรงเรียน จำนวน 390 คน เป็นนักเรียนชาย 195 คน และนักเรียนหญิง 195 คน ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีการดูแลสุขภาพตนเอง อยู่ในเกณฑ์ดี นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีการดูแลสุขภาพแตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงดูแลสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย

มณฑิรา ชุนวงษ์ (2530) ได้ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนรัฐบาล กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ พฤติกรรมสุขภาพ ด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียนตามตัวแปรเพศและการศึกษาของผู้ปกครอง โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 396 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนรัฐบาล กรุงเทพมหานคร มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง มีเจตคติอยู่ในระดับดี และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนหญิงมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพ ดีกว่านักเรียนชาย และการศึกษาของผู้ปกครอง มีผลทำให้พฤติกรรมสุขภาพด้านความรู้ของนักเรียนแตกต่างกัน

อุไรวรรณ คำไทย (2530) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความเชื่อที่ผิดทางด้านโภชนาการของนักเรียนชั้น ป.6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ความเชื่อที่ผิดทางด้านโภชนาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามตัวแปรเพศ และเขตที่ตั้งของโรงเรียน กลุ่มนักเรียนตัวอย่างเป็นนักเรียนในเขตเทศบาล 353 คน และนอกเขตเทศบาล 400 คน รวม 753 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความเชื่อที่ผิดทางด้านโภชนาการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษานี้

มีความเชื่อที่ผิดทางด้านโภชนาการอยู่ในระดับควรปรับปรุง และนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง มีความเชื่อที่ผิดทางด้านโภชนาการไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนในเขตเทศบาลกับนักเรียนนอกเขตเทศบาลมีความเชื่อที่ผิดทางด้านโภชนาการแตกต่างกัน

ศิริศจี ศิริบุญ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามตัวแปรเพศ และเขตที่ตั้งของโรงเรียน" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ความรู้ ทักษะคิดและการปฏิบัติ เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามตัวแปรเพศ และเขตที่ตั้งของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน 480 คน จำนวน 48 โรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้ ทักษะคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารอยู่ในระดับดี นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง และนักเรียนในเขตเทศบาลกับนักเรียนนอกเขตเทศบาล มีความรู้เรื่องการบริโภคอาหารแตกต่างกัน นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีทักษะคิดเกี่ยวกับการบริโภคอาหารไม่แตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนในเขตเทศบาลกับโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร นักเรียนชายมีการปฏิบัติแตกต่างกับนักเรียนหญิง แต่ไม่แตกต่างกันระหว่างเขตของโรงเรียน

สุนันท์ ใหญ่ลา Yong (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "มรณทัศน์ทางสุขภาพและการดูแลสุขภาพตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตการศึกษา 12" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ มรณทัศน์ทางสุขภาพและการดูแลสุขภาพตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตการศึกษา 12 ตามตัวแปรเพศ และเขตที่ตั้งของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 500 คน จากโรงเรียน 28 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมรณทัศน์ทางสุขภาพ และการดูแลสุขภาพของตนเอง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีมรณทัศน์ทางสุขภาพและการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับเกณฑ์ดี และมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีมรณทัศน์ทางสุขภาพไม่แตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องเขตที่ตั้งของโรงเรียน คือ นักเรียนในโรงเรียนในเขตเทศบาล มีมรณทัศน์ทางสุขภาพและการดูแลสุขภาพของตนเองดีกว่านักเรียนนอกเขตเทศบาล นักเรียนหญิงดูแลสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย

แสงทอง พากย์สุชี (2531) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางสุขภาพกับสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางสุขภาพกับสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรเพศ โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คนพบว่า คะแนนเฉลี่ยความเชื่อทางสุขภาพอยู่ในระดับสูง นักเรียนส่วนมากมีสุขภาพไม่ดี นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความเชื่อทางสุขภาพแตกต่างกัน และมีความสัมพันธ์กับระหว่างความเชื่อทางสุขภาพกับสุขภาพโดยรวมและโดยส่วนย่อย

วีระพจน์ บุณรอด (2532) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพกับสุขบัญญัติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพกับสุขบัญญัติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ตามตัวแปรเพศ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 500 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพและสุขบัญญัติของนักเรียน ผลการศึกษา พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพที่ระดับมาก เด็กนักเรียนหญิงมีสุขบัญญัติดีกว่าเด็กนักเรียนชายรวมทั้งด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพของนักเรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว เพื่อน สถานบริการสาธารณสุข สื่อมวลชน และมีความสัมพันธ์กับสุขบัญญัติของนักเรียน

เพียงเพ็ญ ธัญญะตุลย์ (2533) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดูแลสุขภาพตนเอง ของอาสาสมัครสาธารณสุข ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุข ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรเพศ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุขในโรงเรียน จำนวน 365 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การดูแลสุขภาพของตนเอง ผลการศึกษาพบว่า การดูแลสุขภาพของตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับดี และอาสาสมัครสาธารณสุขหญิงดูแลสุขภาพตนเองดีกว่าอาสาสมัครสาธารณสุขชาย

สุพรรณิ ปานเจริญ (2533) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ค่านิยมทางสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ค่านิยมทางสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามตัวแปรเพศและเขตที่ตั้งของโรงเรียน จำนวน 720 คน จาก 60 โรงเรียน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามค่านิยมทางสุขภาพ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีค่านิยมทางสุขภาพในระดับสูง นักเรียนหญิงมีค่านิยมทางสุขภาพสูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนในโรงเรียนในเขตเทศบาลมีค่านิยมทางสุขภาพสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนนอกเขตเทศบาล และนักเรียนที่มีการปฏิบัติทางสุขภาพมากมีค่านิยมทางสุขภาพสูงกว่านักเรียนที่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพน้อย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

จาลโซ เบนส์ และริเวอร์ส์ (Jalso, Burns and Rivers 1965) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความเชื่อ และการปฏิบัติเกี่ยวกับโภชนาการ" (Nutrition Belief and Practice) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ความเชื่อและการปฏิบัติเกี่ยวกับโภชนาการของประชาชน ตามตัวแปรด้านอายุ รายได้ ระดับการศึกษาและเพศ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากร 340 คน ในรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันในอายุ รายได้ ระดับการศึกษา และเพศ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีทั้งให้ผู้ตอบตนเองและให้ผู้เชี่ยวชาญสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า มีสหสัมพันธ์อย่างสูงระหว่างคะแนนของความเชื่อกับคะแนนของการปฏิบัติทางโภชนาการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเชื่อทำให้เกิดการปฏิบัติทางด้านโภชนาการ และพบว่าการศึกษามีสหสัมพันธ์กันอย่างสูงกับคะแนนทางการปฏิบัติและความเชื่อ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ถ้ามีการศึกษาสูงขึ้น กลุ่มตัวอย่างจะมีความเชื่อและการปฏิบัติที่มีเหตุผลขึ้นด้วย

เดนิสัน (Denison 1969) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความแตกต่างในพฤติกรรมสุขภาพ ระหว่างนักเรียนที่มีฐานะต่ำกว่ากับนักเรียนที่มีฐานะปานกลาง ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อัลเบิร์ต แกลลาติน ในรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา " (Health Behavior Differences Between Low and Middle Social Class Students

in Albert Gallatin, High Schools of Pennsylvania in United State of America) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ความแตกต่างในพฤติกรรมสุขภาพ ระหว่างนักเรียนที่มีฐานะต่ำกว่ากับนักเรียนที่มีฐานะปานกลาง ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อัลเบิร์ต แกลลาติน ในรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ตามตัวแปรระดับฐานะโดยศึกษาในเรื่องโภชนาการ สุขภาพจิต สุขภาพในครอบครัว การติดเชื้อโรคต่างๆ สวัสดิศึกษา การปฐมพยาบาล อนามัยชุมชน สุขภาพฟัน สันทนาการและการพักผ่อนระหว่างกลุ่มประชากรที่เป็นนักเรียนที่มีฐานะต่ำกว่ากับนักเรียนที่มีฐานะปานกลาง ในรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมของนักเรียนที่มีฐานะต่ำและฐานะปานกลางมีสุขภาพ ใกล้เคียงกันมาก นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมีสุขปฏิบัติตนน้อยมากในเรื่องสวัสดิศึกษา และการปฐมพยาบาล ส่วนนักเรียนที่มีฐานะปานกลางจะมีพฤติกรรมสุขภาพน้อยมากในเรื่อง โภชนาการและสุขภาพจิต

ชอว์ และดาร์ตี (Shaw and Darity 1970) แห่งมหาวิทยาลัยแมสซาชูเซตต์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับ "ระดับความรู้ด้านสุขภาพ ของนักเรียนมัธยมศึกษา " (Health Knowledge Level of Secondary School Students) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบระดับความรู้ด้านสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา ในเมืองแอมแฮร์สต์ ตาม ตัวแปรระดับชั้นของการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 95 คน แบ่ง ออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เรียนเกรด 9-10 จำนวน 49 คน และกลุ่มที่เรียนเกรด 11-12 จำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันคือกลุ่มแรกที่เรียนเกรด 9-10 มีความรู้ในเรื่องการโรค การคุมกำเนิดพันธุกรรม ประจำเดือน การดูแลผิวหนัง และโรคหวัด กลุ่มหลังที่เรียนเกรด 11-12 มีความรู้ในเรื่องการสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การนัดกับเพื่อนต่างเพศ และคิดเป็นร้อยละสูงกว่ากลุ่มแรก รวมทั้งความคิดที่ว่า การมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานเป็นสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งผู้ทำการศึกษาเรื่องนี้ได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงระบบการสอนสุขภาพให้ดีขึ้น

เว็ด (Wade 1970) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "แนวโน้มในเรื่องความรู้ทางสุขภาพและความเจ็บป่วยของประชาชน" (Trends in Public Knowledge about Health and Illness) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ แนวโน้มในเรื่องความรู้ทางสุขภาพ

และความเจ็บป่วยของประชาชน ตามตัวแปรด้านอายุ การศึกษา รายได้ สถานภาพการทำงาน และเพศ โดยใช้แบบสอบถาม พบว่าความรู้เกี่ยวกับสุขภาพจะขึ้นอยู่กับ อายุ การศึกษา รายได้และสถานภาพทางการงาน และเพศหญิงจะมีความรู้ด้านสุขภาพมากกว่าเพศชาย

ไอซีลี (Isely 1978) ทำการวิจัยเรื่อง " ความสนใจทางด้านสุขภาพของนักเรียนในตอนใต้ของแควมเมอร์รูน"(A Survey of Student Health Interests in South Central Cammeroon) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสนใจทางด้านสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6 และครู ในตอนใต้ของแควมเมอร์รูนศึกษา โดยรวบรวมคำถามทางด้านสุขภาพ จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประถมศึกษาปีที่ 6 และครูในชั้นเรียน ทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวน 2,240 คน จาก16 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ มีความสนใจทางด้านสุขภาพในเรื่องโรคติดเชื้อ สุขภาพส่วนบุคคล กายวิภาคศาสตร์ และสรีรวิทยา

มอร์เลย์ (Morley 1984) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "เพื่อนช่วยเพื่อนในอาโจโย"(Child-to-Child Activities in Ajojo) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนในโรงเรียนสนใจการดูแลสุขภาพของตนเองและรุ่นน้อง โดยเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงสาเหตุ อาการ การรักษาของโรคที่รบกวนอย่างง่าย ๆ รวมทั้งการรณรงค์จัดกิจกรรมในการป้องกันโรคที่รบกวนที่เกิดขึ้นท้องถิ่น การใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยได้รับความร่วมมือจากครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการจัดการฝึกอบรมนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ผ่านการอบรมสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติและถ่ายทอดแก่เพื่อน แก่ครอบครัวได้ และนักเรียนสนใจการดูแลสุขภาพตนเอง

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากรายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในเรื่องสุขภาพ และสุขบัญญัติ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่าส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นมัธยมศึกษา วิทยาลัยครู และประชาชนทั่วไป ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในเรื่องสุขภาพ

ด้านโภชนาการ การบริการสุขภาพ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น มรณทัศน์ทางสุขภาพ ตลอดจนการดูแลสุขภาพของตนเอง และความสัมพันธ์ทางสุขภาพ สรุปผลการวิจัยพบว่า การดูแลสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้ และควรปรับปรุง และในระดับดีมีเพียงส่วนน้อย นักเรียนหญิงมีค่านิยมทางสุขภาพสูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนหญิงมีความเชื่อและสุขปฏิบัติดีกว่านักเรียนชาย และมีความสัมพันธ์ทางสุขภาพ ระหว่างความเชื่อกับการปฏิบัติทางสุขภาพ มรณทัศน์ทางสุขภาพของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชายเป็นต้น

จากการศึกษาด้านสุขภาพอนามัยในต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน ซึ่งมักจะมีการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งของสุขภาพ ทำให้ไม่ครอบคลุมเรื่องสุขภาพอนามัยหลาย ๆ ด้าน และไม่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพอนามัยที่เกิดขึ้นในสภาพการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งเด็กและเยาวชนไม่ได้ได้รับความรู้หรือผลที่ได้รับจากการศึกษาในห้องเรียน มาปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องความเชื่อ ในเรื่องสุขภาพและสุขปฏิบัติของเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ให้มีเนื้อหาครอบคลุมในทุกๆ ด้าน ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะได้ทราบเรื่องความเชื่อ ในเรื่องสุขภาพและสุขปฏิบัติของนักเรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาด้านสุขภาพให้กว้างขวางออกไป และเป็นการพัฒนาสุขภาพอนามัยของเด็กและเยาวชนในประเทศ